

Järkeä ja logiikkaa maahanmuutto- keskusteluun

Panu Raatikainen
Tampereen yliopisto

Johdanto

- ◆ Yhteiskunnallisessa keskustelussa erilaiset kannat kilpailevat
- ◆ Kaikki mielipiteet eivät ole samanarvoisia
- ◆ Voidaan kysyä, kuinka hyviä perusteita ja argumentteja näkemyksen tueksi voidaan esittää

- ◆ Hyvässä ja reilussa vuoropuhelussa keskustelun osapuolet perustelevat näkökantojaan
- ◆ ottavat selvää tosiasioista ja kunnioittavat niitä
- ◆ eivät sorru virhepäätelmiin ja argumentaatiovirheisiin

- ◆ Hyvässä argumentissa:
 - oletukset t. lähtökohdat tosia (hyvinperusteltuja)
 - päätelmät päteviä
 - tällöin johtopäätös oikeutettu t. hyvinperusteltu

- ◆ Oletusten totuuden arviointi kuuluu eri tieteenaloille, esim. yhteiskuntatieteille

- ◆ Jo muinaiset kreikkalaiset...
- ◆ Loogikot ja filosofit ovatkin antiikin ajoista asti pyrkineet erottamaan:
 - pätevät päätelmät
 - epäpätevät virhepäätelmät, argumentaatiovirheet
- ◆ Argumentaatiovirheet voivat olla:
 - Tahallisia: Tarkoitus johtaa harhaan
 - Tahattomia
 - ◆ tietämättömyydestä ja huolimattomuudesta johtuvia
- ◆ Jotkut argumentaatiovirheet hyvin yleisiä
 - psykologisesti houkuttelevia, "luonnollisia"
 - kaikki lankeavat joskus niihin

”Olkiukko”

- ◆ Todellisen vastustajan sijaan kamppaillaan itse tehtyä vastustajaa vastaan – liian helppo voittoa

- ◆ "Olkiukko"-argumentin rakenne (kaavamaisesti):
- ◆ vastapuolen kanta korvataan vaivihkaa sen yksinkertaistetulla tai vääristellyllä irvikuvalla
 - "pystytetään olkiukko"
 - "laitetaan sanoja vastapuolen suuhun"
- ◆ kumotaan tämä itse luotu rakennelma
 - "hyökätään olkiukkoa vastaan"
 - helpompi kumota kuin todellinen väite
- ◆ teeskennellään, että vastapuolen todellinen kanta olisi tullut kumotuksi

- ◆ Esimerkkejä "olkiukosta":
- ◆ "Suvaitsevaiset haluavat Suomeen mahdollisimman paljon, satojatuhansia turvapaikanhakijoita mahdollisimman eksoottisista maista sosiaaliturvalla elämään"
- ◆ "Suvaitsevaiset kieltävät jyrkästi, että maahanmuuttoon voisi liittyä mitään ongelmia"
- ◆ "Suvaitsevaiset kieltävät jyrkästi, että maahanmuuttajat voisivat syyllistyä rikoksiin"
- ◆ Kukaan järkevä ihminen ei todellisuudessa ajattele näin

Väärä dikotomia (väärä dilemma)

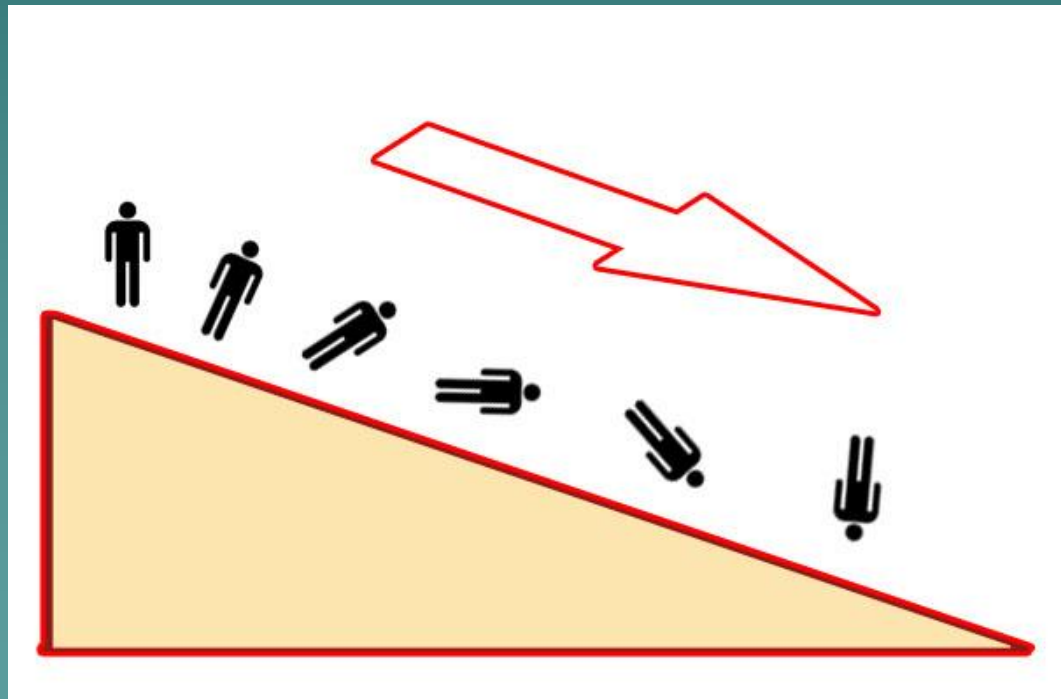
- ◆ Rajoitutaan keinotekoisesti tarkastelemaan vain kahta vaihtoehtoa, kahta äärikantaa
- ◆ esitetään että on pakko valita toinen niistä
- ◆ vaikka todellisuudessa niiden välissä on olemassa muitakin, maltillisempia vaihtoehtoja

- ◆ A: "Rajat kiinni! Kaikki maahantuloa yrittävät pitäisi ampua rajalle!"
- ◆ B: "En nyt voi olla ihan samaa mieltä... "
- ◆ A: "Siis kannatat Sharia-lakia, kuoliaaksi kivittämistä ja naisten ympärileikkauksia!"

”Kalteva pinta” (”liukas luiska”, ”syöksykierre”)

”Jos annat pirulle pikkusormen...”

Kalteva pinta...

- ◆ Vastustetaan jotain suhteellisen pientä muutosta tai pikkuasiaa
- ◆ Väitetään, että siitä seuraisi välttämättä (tai erittäin todennäköisesti) tapahtumien ketju
- ◆ joka päättyisi lopulta hyvin laajaan, vakavaan ja pahaan tapahtumaan tai asiantilaan.
- ◆ Ensimmästä askelta ei siksi pitäisi ottaa.

◆ *Esimerkki:*

◆ "Jos musliminaisten sallitaan nyt käyttää huivia, tämä johtaa siihen, että lopulta meillä vallitsee Sharia-laki ja kaikkia ei-muslimeja vainotaan"

- ◆ Argumentti olisi pätevä vain, jos todella pitää paikkansa, että tällainen kumuloituva tapahtumien vyöry välttämättä (tai erittäin todennäköisesti) lähtisi liikkeelle.
- ◆ Useimmissa tapauksissa tällaiselle oletukselle ei kuitenkaan ole mitään järkeviä perusteita.
- ◆ Tämä seuraus olisi siis erikseen perusteltava.

”Savusilli” (harhautus)

- ◆ yritys siirtää huomio pois todellisesta asiasta kiinnittämällä huomio johonkin merkityksettömään yksityiskohtaan tai vähämerkitykseen, asiaa hädän tuskin tai ei ollenkaan koskevaan sivuseikkaan

◆ *Esimerkki:*

◆ A: "Rasistinen väkivalta on lisääntynyt Suomessa..."

◆ B: "Islamilaisissa maissa vainotaan kristittyjä!"

Henkilöä vastaan hyökkääminen ”*Ad hominem*”

- ◆ Hyökätään argumentin esittäjää henkilönä vastaan eikä esitettyä argumenttia vastaan
- ◆ Arvostelu perustuu esim. henkilön (väitettyyn) luonteeseen tai ominaisuuksiin - ei tämän esittämään argumenttiin
- ◆ Monia alalajeja

1. "Kaivon myrkyttäminen"

- ◆ Vastapuolesta esitetään yleisölle ennalta oletettavasti (yleisön mielestä) kielteisiä asioita
- ◆ Tarkoituksena häpäistä tai tehdä naurunalaiseksi *kaikki*, mitä tällä tulee olemaan sanottavana

◆ *Esimerkkejä:*

- ◆ "Antin vanhemmat ovat vanhoja taistolaisia, joten mitään, mitä hän sanoo, ei kannata ottaa vakavasti."
- ◆ "Ennen kuin kuuntelet Penttiä, sinun on syytä tietää, että poliisi on pidättänyt hänet mielenosoituksessa."
- ◆ Eivät liity mitenkään siihen, perustuvatko Antin tai Pentin tulevat väitteet tosiasioihin tai ovatko heidän argumenttinsa päteviä

2. Asianhaaroihin vetoaminen

Ad hominem circumstantiae

- ◆ Hyökkäyksen kärki kohdistuu persoonan sijasta asianhaaroihin, kuten sen ryhmän, jota *X* edustaa, ominaisuuksiin
- ◆ Esimerkkejä:
 - ◆ "Miten sinä miehenä voisit ymmärtää, miten paljon pelkoa ja kauhua raiskaavat turvapaikanhakijat kaikissa suomalaisnaisissa aiheuttavat?!"
 - ◆ "Miten sinä hyvätuloisena voisit ymmärtää, miltä tuntuu työttömänä ja köyhänä, kun maahanmuuttajille jaetaan avokätisesti avustuksia?"

3. *Tu quoque* – "Sinäkin" tai "Myös te"

"whataboutism"
"entäpäismi"

- ◆ esitetty argumentti kyseenalaistetaan sillä perusteella, että se on ristiriidassa esittäjän tai tämän edustaman ryhmän (aiemman) oman toiminnan tai sanomisten kanssa

- ◆ *Esimerkki:*
- ◆ A: "Alaikäisten turvapaikanhakijoiden laittaminen säilöön rikkoo ihmisoikeuksia, koska ... XXX."
- ◆ B: "Sinunkin (A:n) puolueesi on aiemmin kannattanut päätöksiä, jotka ovat johtaneet ihmisoikeuksien kannalta ongelmallisiin seurauksiin."
- ◆ B:n väite saattaa pitää paikkansa, ja voi ehkä osoittaa, että A on tekopyhä tai epäjohdonmukainen:
- ◆ Se ei kuitenkaan osoita, että A:n tässä esittämä argumentti itsessään olisi millään tavalla epäpätevä.
- ◆ Samalla "savusilli": siirtää huomion pois A:n argumentista

4. Motiiviin vetoaminen

Ad hominem motivum

- ◆ Henkilön tai instanssin X motiiveihin vetoamista:
- ◆ X esittämä argumentin A täytyy olla epätosi, sillä X:llä on "oma lehmä ojassa": Hän esittää argumentin omien intressiensä vuoksi.
- ◆ Vaikka argumentoija esittäisikin argumentin omien intressiensä vuoksi, se ei silti tee argumentista virheellistä.

◆ *Esimerkki:*

◆ A: "Pelkästään kansainvälisten sopimusten takia Suomen on otettava..."

◆ B: "Totta kai kannatat lisää pakolaisia, koska olet töissä Suomen Punaisella Ristillä ja työpaikkasi on siitä kiinni"

Todistamisen taakan siirtäminen

onus probandi

- ◆ "Minun ei tarvitse todistaa väitettäni. Sinun on todistettava, että se on epätosi."
- ◆ 1. Tiedon puuttumiseen vetoaminen:
argumentum ad ignorantiam
- ◆ Oletetaan että väite on tosi vain siksi, että sitä ei ole toistaiseksi todistettu epätodeksi
- ◆ 2. Hiljaisuuteen perustuva argumentti:
argumentum ex silentio
- ◆ Väite perustetaan vastakkaisen näytön puutteeseen eikä näytön sen puolesta olemassaoloon

Lopuksi

- ◆ On hyödyllistä oppia tunnistamaan argumentaatiovirheitä
 - Ei pidä antaa epäpätevien argumenttien vakuuttaa itseään ja johtaa harhaan
- ◆ Jos halutaan nostaa keskustelun tasoa, pitää itse välttää sortumasta argumentaatiovirheisiin

Lisälukemista

- ◆ Normand Baillargeon:
Älyllisen itsepuolustuksen pikakurssi. 2011.
- ◆ Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttila (toim.)
Argumentti ja kritiikki. 1998.
- ◆ Arto Siitonen & Ilpo Halonen:
Ajattelu ja argumentointi. 1997.
- ◆ Ali Almossawi:
Kehnojen argumenttien kuvakirja. 2015.
<https://bookofbadarguments.com/fi/>